

serppac

IIII

SERVEI PER A LA PROTECCIÓ DEL
PATRIMONI ARQUITECTÒNIC CATALÀ

DOCUMENT ELABORAT PER LA COMISSIÓ GESTORA DEL SERPPAC

El SERPPAC fou constituït l'any 1976 com a entitat autònoma, en el si de l'àmbit d'Arquitectura i Disseny del Congrés de Cultura Catalana.

Dos objectius bàsics foren definits des del primer moment de la seva fundació, a Montserrat. El primer i fonamental, la salvaguarda del patrimoni arquitectònic ("Salvem per al poble català el seu patrimoni arquitectònic") i, el segon, estructurar-se com a germen d'un futur organisme de l'administració de la Generalitat, no constituïda encara en aquells moments.

Aquí podem fer esment del significat de l'anagrama que comença, sense circumloquis, amb l'expressió "Servei", no intentant amagar, ni tan sols disfressar aquest segon objectiu.

El temps i el desenvolupament polític de l'autonomia de Catalunya han demostrat la irrealitat d'aquest darrer plantejament, fruit d'una eufòria i un optimisme desmesurat, però que era reflex d'un determinat moment polític i social que, a vista dels esdeveniments viscuts des d'aleshores i la situació política actual, caldria qualificar aquest plantejament d'utòpic i donar la raó a alguns membres del SERPPAC que de bell antuvi manifestaren certes reticències sobre aquest punt però no van gosar contradir l'ambient d'eufòria que respirà l'acte fundacional.

El SERPPAC neixia amb un esperit obert i de captació de totes aquelles persones desitjoses de protegir el nostre patrimoni arquitectònic, sense cap limitació o trava especial per al seu ingrés, tan sols la promesa de col.laboració en el tema que ens ocupa. La realitat

SALVEM PER AL POBLE CATALÀ
EL SEU PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

política catalana no va, de moment, per aquest camí i per a l'estructuració dels serveis administratius de la Generalitat han estat aplicats d'altres criteris.

No obstant això, el primer objectiu, i que pot ésser considerat com a bàsic, puix que motivà fonamentalment la constitució del SERPPAC, és a dir, la defensa i conservació del Patrimoni Arquitectònic Català, manté, al nostre parer i encara avui, la seva validesa. Caldria, però, introduir una nova configuració i filosofia de principis d'aquesta entitat. Avui que plantegem la pròpia existència i continuïtat del SERPPAC, no estimem oportú començar de nou amb disquisicions formals i utopies irrealitzables i, moguts per un sentit pragmàtic, seria suficient assentar les vies d'actuació mínimes, clares, oportunes i assequibles que permetin renéixer la nostra institució, doncs, amb la màxima sinceritat. Hem de reconéixer que el SERPPAC no existeix avui pràcticament, excepte en la ment d'uns pocs entusiastes i l'actuació valuosa d'algun comitè local. Guiats per aquest pragmatisme caldria assentar el SERPPAC sobre uns pilars bàsics i senyalar inicialment uns objectius mínims, realistes, que permetin assegurar momentàniament la seva permanència per tal d'anar cap a la recerca d'objectius més amplis que facin del SERPPAC una institució eficaç en la defensa del patrimoni.

La pròpia existència d'un Servei de Patrimoni, en el si de l'estructura autonòmica de la Generalitat - que possiblement rebrà d'aquí a poc temps la transferència de competències de l'Estat en aquest terreny- és sense dubte un canvi fonamental i un paràmetre decisiu en el marc en què el SERPPAC ha de desenvolupar la seva actuació.

No té ja cap sentit en aquesta situació actual aquell paper supletori de l'Administració que pretenia assumir el SERPPAC en uns moments realment molt diferents als actuals.

Una primera definició, doncs, del SERPPAC en aquest aspecte serà el mantenir-se independent de la Generalitat o de qualsevol altre organisme de l'Administració, en estret contacte amb els Serveis corresponents dels mateixos i generós sempre en el capítol d'ofe-

riments i ajuts a aportar, exercint una vigilància oberta de llurs actuacions i una crítica, objectiva i constructiva, sobre els òrgans de govern i llurs decisions.

Sens dubte és necessari, de forma urgent i immediata, portar a terme una profunda revisió de les bases teòriques redactades en l'Assemblea de Montserrat. Després de quasi cinc anys d'aquella reunió, cal procedir a una profunda reflexió sobre els conceptes definits en aquell moment, per raó de l'experiència adquirida, treballs desenvolupats en aquests anys d'existència i previsió del futur SERPPAC.

En base a aquestes reflexions és necessari replantejar de nou aquell paper que pot assumir el SERPPAC en la situació actual i què esperem del seu futur.

Entenem que en les exposicions prèvies hem introduït uns condicionants bàsics que seran essencials per a una redefinició del SERPPAC, la de la seva gestió independent de les estructures administratives de l'Administració -circumstància abans esmentada que no és incompatible, evidentment, amb la necessària col.laboració amb els Serveis pertinents-, i la renovada filosofia de patrimoni a desenvolupar per la institució i que serà a un temps el filtre de captació de nous membres del SERPPAC.

En opinió d'aquesta Gestora i en base a aquestes hipòtesis prèvies podem plantejar els objectius mínims d'actuació a partir d'aquest moment.

Tot començant per la conservació o no de l'anagrama, creiem que és necessària la conservació del mateix, en primer lloc pel grau de coneixement i popularitat assolit -la qual cosa aconsella no introduir-hi canvis al respecte-i, en segon lloc, perquè el nom i el que representa continua essent perfectament vàlid, car és el nostre desig estructurar-nos de tal manera que la forma de serveis centrals i unitats d'actuació comarcals estaran perfectament representats en l'esmentat terme.

Cal oblidar el primitiu plantejament d'admetre, de forma indiscriminada, a totes aquelles persones interessades en la defensa del

nostre patrimoni; és important formar un SERPPAC que defensi una determinada definició conceptual de patrimoni i una certa manera d'entendre el seu tractament, que haurà d'ésser el segell diferenciador respecte a d'altres institucions o persones, l'objectiu dels quals sigui així mateix la defensa del patrimoni. Serà, doncs, una institució l'estructura de formació de la qual estarà composta per aquelles persones capaces d'entendre la defensa del patrimoni segons la filosofia esmentada i que estigui en paral·lel i a l'alçada dels corrents més actuals i renovadors europeus.

La col·laboració amb l'Administració i la crítica constructiva a llurs actuacions i als organismes de govern, serà una de les premisses d'actuació primeres. Això permetrà, en aquest primer període de rel·lançament, ésser presents en tots els esdeveniments relatius al nostre patrimoni.

L'experiència de nombrosos casos fa evident que l'elaboració teòrica i la definició dels continguts doctrinaris no és una tasca que l'administració pugui desenvolupar dins dels objectius de la seva actuació ordinària. El SERPPAC, llevat de l'obligació d'una actuació de gestió immediata com la que condiciona l'actuació de l'Administració, ha d'assumir com a objectiu prioritari tota aquesta àmplia problemàtica d'investigació, recerca i millor coneixement dels continguts teòrics del patrimoni i el seu tractament, tasca fonamental en un moment com l'actual.

La tradició de la conservació del patrimoni és llarga en el nostre país. Producte d'aquest fet és l'existència d'una certa consciència col·lectiva envers aquesta problemàtica. Ara bé aquesta consciència molt sovint està concebuda incorrectament i pitjor orientada, amb un enfocament de caràcter folklòric en sentit pejoratiu. Fruit d'aquestes circumstàncies existeix un gran nombre d'associacions i entitats catalanes específicament creades per a l'estudi i la tutela del nostre patrimoni arquitectònic, ja sigui a nivell sectorial, ja a nivell monogràfic. No obstant això, i sense dubtar de l'innegable bona voluntat que evidencia l'actuació d'aquestes entitats, la gran majoria d'elles segueixen apli-

cant-hi criteris anacrònics i la seva eficàcia esdevé molt sovint minvada i, àdhuc, llurs actuacions contraproductes als fins proposats.

El SERPPAC pot ésser un bon camí per a la reconversió dels criteris d'actuació d'aquestes entitats i reconduir llurs esforços cap a uns objectius vàlids i coherents. A més, i mitjançant la integració d'aquestes institucions com a membres del SERPPAC, sense perdre evidentment llur pròpia entitat, podria aconseguir-se un cert grau de coordinació entre elles, imprescindible per a assolir una major eficàcia d'actuació.

En aquesta nova orientació del SERPPAC és necessari resoldre alguns problemes d'imatge i administratius, producte alguns d'ells del mateix fet del canvi i, d'altres, que coneixem gràcies a l'experiència de l'etapa anterior. Aquesta recerca de nova imatge del SERPPAC ha de respondre al nou enfocament de la seva situació.

Cal, en definitiva, substituir el paper que va representar el Congrés de Cultura Catalana en les primeres etapes. La nova imatge ha d'ésser un paràmetre generador fonamental per a la nova organització del SERPPAC. Coberta tan sols en un principi per una parcial forma d'estructura comarcal -avui pràcticament inexistent- cal cercar un suport administratiu i un mínim finançament, imprescindible per experiència, per garantir el funcionament operatiu del SERPPAC. Aquest suport administratiu financer és el que ha de donar al SERPPAC l'eficàcia necessària per facilitar llur consolidació, en la tasca inicial, i estendre i ampliar llurs activitats

Per tal de resoldre aquesta problemàtica i considerades diverses possibilitats, entenem que fóra del major interès per al SERPPAC la seva integració com a filial de l'Institut d'Estudis Catalans, per la qual cosa aconsellem començar immediatament converses amb els seus directius en aquest sentit. En cas d'ésser viable aquesta proposta, això significaria per al SERPPAC el seu entroncament amb l'entitat de més llarga i positiva tradició de la conservació del patrimoni arquitectònic en el nostre país. No oblidem tampoc que en la nova etapa de l'Institut d'Estudis Catalans una de les facetes de treball recuperades fa un temps és precisament la de

patrimoni, per la qual cosa sembla ser el moment oportú per donar-nos suport mutu i aconseguir desenvolupar una estructura que entengui en aquest tema.

La Gestora opina que aquest és l'únic camí vàlid perquè sigui possible la continuïtat i èxit del SERPPAC; en el cas contrari creiem que la seva existència no serà viable.

Barcelona, maig del 1981

serppac

IIII

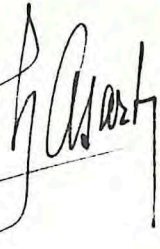
SERVEI PER A LA PROTECCIÓ DEL
PATRIMONI ARQUITECTÒNIC CATALÀ

Us convoquem a la propera Assemblea del SERPPAC que tindrà lloc a la Sala d'Actes del FAD (c/ A. Brusi, 45. Barcelona) el dia 11 de Juny del 1981, amb el següent ordre del dia:

- 1.- Lectura i aprovació de l'Acta de l'Assemblea anterior (febrer 1981).
- 2.- Lectura i discussió del document adjunt, elaborat per la Comissió Gestora.
- 3.- Possible incorporació del Serppac en el si de l'Institut d'Estudis Catalans. Informació de les converses mantingudes amb el seu President.
- 4.- Fi de la comesa de la Comissió Gestora i necessitat de la creació d'un nou òrgan directiu que porti a terme les negociacions amb l'IEC.
Presentació de propostes o candidatures.
- 5.- Informació de l'equip redactor del projecte de restauració de l'església de Sant Jaume de Sesoliveres.

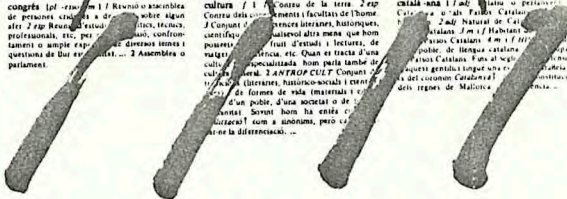
Precs i preguntes.

Barcelona, 28 de maig del 1981

La Comissió Gestora

HORARI DE LA REUNIÓ: 19,30 hores

congrés de cultura catalana

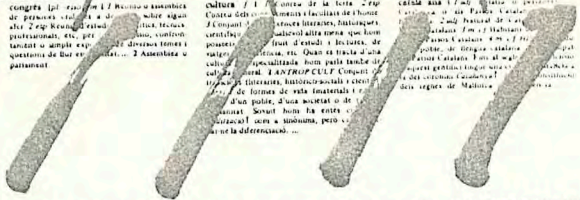
serppac

LLISTA DE MATERIAL QUE ES LLIURA ALS PARTICIPANTS

- programa definitiu i ordre del dia
- esborrany III^a ponència "Definició conceptual dels termes "protecció", "patrimoni arquitectònic" i "català" ". Serà llegit, debatut i sotmès a aprovació a la primera sessió de la tarda del dissabte.
- esborranys "Definició del SERPPAC" i "estatuts". Seran debatuts per grups el dissabte a la nit i a la sessió plenària del diumenge al matí, amb les esmenes proposades per escrit pels participants.
- Fullet del Secretariat Cultural del Congrés de Cultura Catalana.
- Fullet del Congrés amb el butlletí d'inscripció. La participació en aquesta assemblea del SERPPAC ja suposa una col.laboració valuosa amb el Congrés, però cal que tots prenguem consciència de la necessitat d'una participació més compromesa, obtenint el carnet de Congressista i adquirint títols de subvenció al Congrés. Complimenteu els butlletins i adreceu-los als llocs indicats o als membres del secretariat coordinador del SERPPAC.
- Fullets sobre activitats en matèria de defensa del patrimoni.
- "Els segadors". Himne Nacional de Catalunya.
- Paper en blanc.

Montserrat, desembre del 1976

congrés de cultura catalana

AMBIT D'ARQUITECTURA I DISSENY

SERPPAC

Servei per a la protecció del patrimoni arquitectònic català

Assemblea constituent. Montserrat, 11 i 12 desembre 1976

Programa definitiu

dissabte dia 11

16-16,30h. recepció i allotjament (cel.les Abat Marcet)

Al Monestir

16,30h. sessió plenària

Presentació.

Ponència I situació actual de la protecció del nostre patrimoni. Estructures i organismes oficials.
Lectura/debat.

Ponència II antecedents històrics. La protecció del patrimoni català durant la Mancomunitat i La Generalitat.
Lectura/debat.

Ponència III definició conceptual dels termes protecció, patrimoni arquitectònic i català.
Lectura/debat/aprovació.

congrés de cultura catalana

AMBIT D'ARQUITECTURA I DISSENY

18,30h. descans

18,45h. sessió plenària.

Informació sobre les accions reivindicatives a diferents barris i comarques.
Sensibilització popular davant la defensa del patrimoni arquitectònic.

20-22h. Sopar (funcionerà el "Self-Service"). Temps lliure.

22h. Sessió de treball per grups.

Discussió i esmenes als esborranys de definició i estatut del SERPPAC

24h. Recollida d'esmenes i propostes

diumenge dia 12

10h. sessió plenària.

Discussió i aprovació dels esborranys de definició i estatut del SERPPAC.

Elecció dels responsables de les estructures de coordinació.

12h. Descans.

12,15h Sessió plenària.

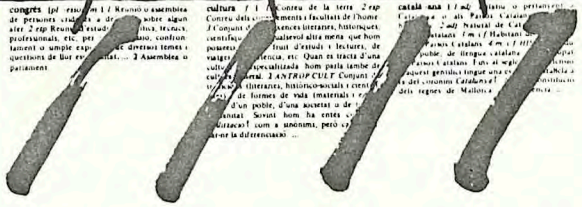
Linies d'actuació. Programa inicial. Financiació.

13,45h Cloenda.

Es recorda la necessitat i urgència de que les persones que hagin d'allotjar-se el dissabte ho comuniquin, si no ho han fet, als telèfons 93/318 47 27 i 93/25 36 395

Barcelona, novembre 1976

congrés de cultura catalana

serppac

ASSEMBLEA CONSTITUENT
MONTSERRAT, 11-12 DESEMBRE 1976

Ponència III: DEFINICIO CONCEPTUAL DELS TERMES
PROTECCIO, PATRIMONI ARQUITECTONIC I CATALA

L'objecte d'aquesta ponència és definir de forma exhaustiva els termes "protecció", "patrimoni arquitectònic" i "català", que hem utilitzat tant en el propi nom com en els conceptes definitoris del SERPPAC (Servei per a la protecció del patrimoni arquitectònic català). L'obligada simplicitat del nom d'aquest organisme, així com les errònies i insuficients actuacions desenvolupades pels actuals serveis de l'administració, poden introduir dubtes i límits equivocats a l'exacta amplitud i sentit d'aquests termes; creiem, doncs, fonamental fixar exactament llur significació i extensió.

*propia producció de
nuestra generació.*

1.- PATRIMONI ARQUITECTONIC

Entenem com a patrimoni tota la producció dels nostres avant passats, propers o llunyans en el temps, que per les seves característiques específiques, considerem d'interès conservar, gaudir i transmetre en les millors condicions a les generacions futures. Considerem, doncs, fonamental en aquesta definició tant el valor intrínsec del patrimoni, com la seva característica de valor transmès i transmissible.

Dins el terme "patrimoni arquitectònic" considerem inclosos els següents elements:

congrés de cultura catalana

congrés de cultura catalana
cultura / 1.1. Conte de la terra 2.1.1. Conte de la terra 2.1.1. Conte de la terra
Català amb 1.1. Conte de la terra 2.1.1. Conte de la terra 2.1.1. Conte de la terra
Català amb 1.1. Conte de la terra 2.1.1. Conte de la terra 2.1.1. Conte de la terra

¿ y elementos urbanos diseño?

- a) edificis isolats, definits pel seu valor històric, arquitectònic, social, representatiu o testimonial. Igualment ha de considerar-se el seu entorn immediat, és a dir, l'ambient físic que l'envolta i en el qual, qualsevol actuació pot alterar greument les condicions de l'edifici considerat.
- Cal considerar també com a patrimoni arquitectònic el conjunt d'objectes mobles i arts aplicades que formen unitat amb l'edifici i ajuden a comprendre la lectura històrica i arquitectònica d'aquest.
- b) conjunts de caràcter urbà, definits pels seus valors històrics, arquitectònics, urbanístics o ambientals, que poden o no coincidir amb uns valors equivalents dels edificis que s'inclouen en el seu teixit.
- c) conjunts aïllats de caràcter rural, definits prioritàriament pel seu valor de creació espontània, d'arrel popular.
- d) restes i jaciments arqueològics, elements que pels seus trets tan específics necessiten un tractament diferenciat.
- e) el paisatge urbà i aquell que és resultat de l'acció edificatòria de l'home en el medi natural.

f) La protecció dels paisatges naturals ha de considerar-se des d'unes estructures diferents de les de protecció del patrimoni que estem definint. L'actual desenvolupament de l'ecologia, de les ciències de la naturalesa i d'ordenació del territori, permeten estudiar amb més garanties aquesta problemàtica, més que no pas amb la metodologia que emprem en el tractament del patrimoni edificat.

2.- CATALA

El patrimoni arquitectònic català no és únicament aquell que es troba al Principat de Catalunya.

D'una banda és també català el patrimoni de les Illes, el País Valencià, la Catalunya Nord i Andorra, i no solament perquè aquests països formen, amb el Principat, la unitat lingüística i cultural dels Països Catalans, sinó perquè, a més a més, el patrimoni arquitectònic, com a element fonamental del patrimoni cultural i imatge perdurable al llarg de la seva història, posseeix una unitat evident en els cinc països.

congrés de cultura catalana

D'altra banda cal considerar com a patrimoni arquitectònic català aquell que, produït sota els impulsos creatius de la cultura catalana, s'ha realitzat fora de l'àmbit geogràfic dels Països Catalans.

Si bé el SERPPAC es defineix com a servei d'actuació al Principat per motius de realisme polític i administratiu, tindrà cura especialment de les relacions amb organismes paral·lels dels altres països catalans, per tal d'establir línies d'actuació coordinades, en la vetlla d'un patrimoni unitari, i cercarà els sistemes idonis de vigilància i protecció sobre aquest patrimoni dispers per la resta de l'Estat.

3.- PROTECCIO

Entenem que el terme protecció ha d'incloure:

- a) Restauració i manteniment en les degudes condicions físiques el nostre patrimoni. Aquestes actuacions poden ésser desenvolupades tan pels propis serveis de l'Administració com per iniciativa privada. *bajo el control de estos servicios*
- b) Vigilància de l'estat de conservació i ús del patrimoni. Control i vetlla de les actuacions oficials i privades.
- c) Creació dels escaients mecanismes d'estímul per a fomentar la col·laboració dels particulars en la conservació, restauració i reutilització del patrimoni com podrien ésser: desgravacions fiscals, assessorament tècnic, etc.
- d) Possibilitar l'increment del patrimoni col·lectiu mitjançant l'adquisició o expropiació d'aquells elements que sigui reco-manable per circumstàncies d'utilitat o abandó. *utilització*
- e) Instrumentar els deguts elements de protecció legal del patrimoni, mitjançant la seva inclusió en un registre o catalogació adequats, recolzats en una legislació coherent, complementada amb un reglament d'aplicació, operatiu i eficaç.
- f) Investigació, inventariarització i catalogació del patrimoni com a punt de partida per a una correcta planificació de les tasques de restauració, i possibilitar la informació i divulgació.

*Subvencions
ajuda econòmica*

congrés de cultura catalana

- g) Difusió d'aquests estudis, a fi i efecte de que el poble català conegui i apreci el seu patrimoni. Això facilitarà que qualsevol actuació de protecció conecti amb la voluntat col·lectiva i no tingui un caràcter elitista i minoritari.
- h) La creació de les necessàries estructures pedagògiques imprescindibles per a la formació d'especialistes en el tractament del patrimoni, així com possibilitar el seu estudi i investigació d'una forma científica i rigorosa.
- i) ^{Elaboració} Redacció i difusió d'unes ^{principios} bases teòriques per a la intervenció correcte en el patrimoni.
- j) Possibilitar i potenciar la reutilització social del patrimoni.

ública
Colectiva

Barcelona, desembre del 1976